

Péczy József (1789–1849)

Rév-Komáromban született, apja világlátott író és irodalomszervező, a Mindenés Gyűjtemény megjelentetője volt. A korán árvaságra jutott fiú 1792-ben Debrecenbe került, s a református kollégium szorgalmas és tehetséges diákjaként 1797–1809-ig tanult a „civis városban”. 1804-ben „togatus diák” lett, ekkor kezdte őt tanítani Budai Ézsaiás is. Péczy József számára az „igazi” tanítás 1809-ben kezdődött, amikor a frissen végzett diákra bízták a latin klasszikusok magyarozatát. 1811-től a mezőtúri algimnáziumban lett rektor-tanító, mely iskola egyébként a debreceni kollégium „particulája” volt. Két évvel később a debreceni alma materbe hívták professzornak, előtte azonban kétéves külföldi tanulmányút várt rá, Bécsben és Göttingában. 1815-ben kapta meg tanszékét Debrecenben, s haláláig volt a történelem előadója és a kollégium könyvtárosa. Négyyszer volt közben rektor, először 1818-ban, amikor még 29 éves sem volt, utoljára 1847-ben. Tanárnak kiváló lehetett. Nem volt terjengős. Ellentétben nagynevű elődjével, Sinai Miklós professzonnal, aki több mint 20 évi tanítás után sem jutott történeti előadásai végére, Péczy minden évben előadta az egész újkori (az ókor és a középkor java a gimnáziumi anyag része volt) és magyar történelmet. Péczy munkáira az új Magyar Tudós Társaságban is felfigyeltek, s 1832-ben levelező, majd 1838-ban rendes tagja lett az Akadémiának. Pályadíjat csak azért nem kap(hat)ott, mert „A magyarok történetei”-t nem te(he)tte teljessé. Egyik legnemesebb cselekedete 1841-ben tett akadémiai alapítványa volt. A Kisfaludy Társaságnak alapító tagja volt. Kazinczyval és Toldy Ferencsel is levelezett. 1841-ben készített tantervi tervezete hangoztatta a 4 éves iskolakötelezettséget, követte minden tantárgy magyar nyelvű oktatását. 1848-ban képviselőjelölt volt az első népképviselői országgyűlésbe, de Petőfihez hasonlóan a választáson kudarcot vallott. Ezzel az országgyűlés elesett attól a tisztességtől, hogy az ország egyik legjelesebb szónokát – mellesleg a határokon túl is ismert történettudóst – hallhassa. Legutolsó

napjai alatt Debrecen lett az ország közepe. Az országgyűlés tanácskozásait sokszor meghallgatta, de azt nem tudjuk, hogy a trónfosztást kimondó ülésen jelen volt-e, sőt az álláspontját sem ismerjük. Két nappal Buda dicsőséges visszavívását követően szívroham vitte el. Temetésén az országgyűlés képviselőjében Palóczy László volt jelen. 1871-ben a hálás kollégium sírja fölé sírkövet emelt. Szülőházát 1904-ben emléktáblával jelölték meg. (képünkön)

Munkái:

- *Summarium historiae recentioris Europaeae, a detectione Americae ad revolutionem Gallicani per temporum intervalla digestum. Debrecen, I-II. köt. 1827-30.*
- *A magyarok történetei Ásiából kijövetelöktől fogva a mai időkig. I. köt. Ásiából kijövetelöktől fogva az Árpádház kihalásáig, II. köt. Az Árpádház kihalásától a mohácsi vérnapiig. Debrecen, 1837.*

Irodalom:

- *Kun Pál: Péczy József debreceni tanár élete és irodalmi hatása. Sárospataki Füzetek, 1869. 253-273. I.*

- *Balkányi Kálmán: Ifj. Péczely József, 1-2. közlemény. Irodalomtörténeti Közlemények, 1903. 3. sz. 257-273. I. és 4. sz. 428-444. I.*
- *Toldy Ferenc: Gyászbeszéd Péczely József felett. Akadémiai Értesítő, 1908. 10. füzet, 500-503. I.*
- *Otrokocsi Nagy Gábor: A „debreczeniség” alkonya. Ifjabb Péczely József irodalomtörténeti értékeléséhez. Debrecen, 1939.*
- *Zsigmond Ferenc: A debreceni kollégium és a magyar irodalom. Debrecen, 1840. (IV. Péczely kora 1815-1849) 75-80. I.*
- *Bodnár Mónika: Emléktábla Péczeli József tiszteletére. Honismeret, 1990. 2-3. sz. 144-145. I.*
- *Katona András: A debreceni professzor és tanítványa: Budai Ézsaiás és Péczely József. Módszertani Lapok. Történelem, 1996. 3. sz. 1-11. I.*

[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/14/P%C3%A9czely-
eml%C3%A9kt%C3%A1bla.JPG](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/14/P%C3%A9czely-
eml%C3%A9kt%C3%A1bla.JPG)

http://www.antikapro.hu/images/16796_1554R1mMA5HZNYi5_large.jpg